

Kazlepka, Zdeněk

Poslední kníže a múzy : Alois Václav kníže Kounic-Rietberg jako objednavatel uměleckých děl

Opuscula historiae artium. 2019, vol. 68, iss. 1, pp. 84-93

ISSN 1211-7390 (print); ISSN 2336-4467 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/141533>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Poslední kníže a múzy

Alois Václav kníže Kounice-Rietberg jako objednavatel uměleckých děl

Zdeněk Kazlepka

The decrease in assets of the Moravian branch of the Kaunitz family and the dispersal of the family's famous collection of paintings tends to be associated with the last Moravian Kaunitz, Prince Alois Wenzel (1774–1848). However, he was an interesting individual with wide cultural knowledge. During his diplomatic career in Naples, Madrid, and Rome, he not only bought works by old masters for his collection, he also commissioned works of contemporary art from such artists as Simon Denis, Jakob Philipp Hackert, Carl Christian Vogel von Vogelstein, Francisco de Goya y Lucientes, and Vincenzo Camuccini.

Keywords: Prince Alois Wenzel Kaunitz-Rietberg; collecting; Francisco de Goya y Lucientes; Simon Denis; Jakob Philipp Hackert; Carl Christian Vogel von Vogelstein; Vincenzo Camuccini

PhDr. Zdeněk Kazlepka, Ph.D.

Moravská galerie v Brně / The Moravian Gallery in Brno
e-mail: zdenek.kazlepka@moravska-galerie.cz

Úpadek rodinného jmění moravských Kouniců i rozklad proslulé obrazové sbírky bývá spojován s osobou posledního moravského Kounice, knížete Aloise Václava (1774–1848). Ten zdědil po smrti svého dědečka Václava Antonína Kounice-Rietberga (1711–1794) značný majetek, včetně sbírky obrazů, kterou kancléř, sběratel a mecenáš v jedné osobě za svého života nashromáždil.

Kníže Alois Václav byl, nehledě na své kontroverzní počínání, přece jen zajímavou a vzdělanou osobností hodnou naší pozornosti.¹ Jeho životní osudy se odvíjely na pozadí vzrušené atmosféry vídeňského kongresu a velkých politických změn na mapě Evropy, v době, kdy se Vídeň stala podle okřídleného výroku básníka Franze Grillparzera (1791–1872) „*Capuou (vznešeného) intelektu*“, tj. místem rozkoší a dekadentních nálad zbavujících člověka vitální energie a tvůrčích sil, tak jako kdysi antická Capua.²

Alois Václav byl již od narození předurčen k tomu, aby, až dospěje, zastával vysoké státní úřady. V jednadvaceti letech se stal říšským dvorním radou a diplomatická kariéra na sebe také nenechala dlouho čekat. Kníže byl nejdříve vyslán k saskému, dánskému (1801–1804) a neapolskému dvoru (1805–1807), kde si vydobyl renomé schopného a nadějného diplomata.

V roce 1798 se oženil s Františkou Xaverou, hraběnkou Ungnad von Weissenwolf (1773–1859), s níž měl tři dcery, které se dožily dospělosti: Carolinu (1801–1875), Leopoldinu (1803–1888) a Ferdinandinu (1805–1862). Po smrti svého otce knížete Dominika Ondřeje Kounice-Rietberga-Questenberga (1739–1812) zdědil nejen knížecí titul, ale i statky a příjmy s tím spojené. V květnu roku 1815 poslal španělský velvyslanec ve Vídni Camilo Gutiérrez de los Ríos do Madridu nótu, že ministr zahraničních věcí kníže Klemens Václav Metternich (1773–1859), který roku 1795 pojal za manželku Aloisovou sestřenicí Marii Eleonoru, jmenoval nového velvyslance ve Španělsku kníže Aloise Václava Kounice. Tento post zastávali za vlády Karla III. i Aloisův dědeček a v letech 1774–1779 i jeho otec, a proto Španělé považovali toto jmenování za prestižní záležitost. Kníže si také dobře počínal na svých předchozích diplomatických postech v Drážďanech a Kodani, kde, jak po-

1 – Simon Denis, **Italská krajina**, 1807. Lipsko, Museum der bildenden Künste – Maximilian Speck von Sternburg Stiftung

znamenal Gutiérrez de los Ríos, „*si získal nejen úctu každého, ale i náklonnost panovníků*“.

Kounic přijel do Madridu v pozdním létě roku 1815 po zastávce v Paříži. Necelý rok po jeho příchodu napsal vévoda ze San Carlos, který byl právě jmenován španělským velvyslancem ve Vídni, o své nespokojenosti s Kounicem, aniž by upřesnil své důvody. Vévodovy námitky však byly zřejmě natolik závažné, že způsobily Kounicovo odvolání. Kníže se počátkem roku 1817 vrátil do Vídně. Ještě v červnu téhož roku byl jmenován velvyslancem u Svatého stolce v Římě, což bylo místo, které obsadil na dostatečně dlouhou dobu, aby mohl koordinovat státní návštěvu císaře a knížete Metternicha u papeže v roce 1819. Ještě téhož roku byl však ze svého postu odvolán.

Jeho slibnou kariéru ukončil v roce 1822 soudní proces, v němž čelil vážné obžalobě ze smilstva, které mu nakonec pro nedostatek důkazů nebylo prokázáno. Císař jej však přesto vyhostil z hlavního města.³ Alois Václav pak pobýval v majorátním domě v Brně a na svých moravských statcích. Jeho rodině však byly i nadále udělovány dvorní výsady; roku 1825 císař povolil knížatům z rodu Kounic používat predikát „Jasnost“ („Durchlaucht“) a od roku 1839 mohli členové kníže-

cí rodiny uzavírat „*stavu odpovídající manželství*“ s příslušníky císařské rodiny. Tato druhá výsada se stala ve zpětném ohledu lichou, neboť kníže byl poslední ze své linie. Alois Václav Kounic-Rietberg zemřel v roce 1848 v Paříži.

Obrazová sbírka Kouniců umístěná v zahradním paláci na vídeňském předměstí Mariahilf, jehož vzhled zaznamenává kromě obrazu Bernarda Bellotta (Budapešť, Szépművészeti Múzeum, inv. č. 52.207, plátno, 134 × 237 cm) i celá řada rytin, čítala podle dobových zpráv na dva tisíce malířských děl.⁴ V této kolekci však patrně převažovala kvantita nad kvalitou, jak o tom svědčí zpráva saského učitele a autora cestopisů Carla Gottloba Küttnera (1755–1805), který v roce 1798 veřejnosti přístupný a tehdejší majitelem neobývaný zahradní palác v Mariahilfu navštívil. Doslova napsal, že Václav Antonín Kounic-Rietberg, který sbírku obrazů z největší části vybudoval, „*se rovněž nedal přesvědčit, že malá a kvalitní sbírka je lepší než velká, ale smíšená. Pokoje paláce jsou plné obrazů, které však nemají valnou cenu, včetně kopií.*“⁵

Stále zhoršující se finanční situace rodiny vedla k prodeji zahradního paláce v roce 1812.⁶ Alodní galerie byla proto přestěhována do domu Kouniců v Dorotheergasse č. 1110 ve Vídni.⁷ Obrazy zde zůstaly až do roku 1820, kdy byly z velké

části vydraženy u firmy Artaria. Další velká aukce následovala o devět let později.⁸ Tak se stalo, že téměř celá soukromá sbírka byla rozptýlena do mnoha privátních i veřejných sbírek. Fideikomisní část obrazárny umístěná na zámku ve Slavkově se, byť v torzálním stavu, zachovala dodnes.⁹

Rovněž Alois Václav patřil k náruživým sběratelům. Svůj vytříbený vkus mohl kultivovat nejen díky aristokratickému prostředí, v němž vyrůstal, ale i stykem s mistrovskými díly z rozsáhlé obrazové sbírky svého dědečka. O jeho sběratelských aktivitách svědčí zvláště blíže nespecifikované seznamy uměleckých děl italské proveniencí, která hodlal získat, či zakoupil na tehdejšímu trhu se starožitnostmi. Vedle obrazů starých mistrů jej zajímalo i současné umění.

K prvním takovým dílům lze jistě počítat obrazy, které takto nabyl v době svého působení v Neapoli. Zde vstoupil do kontaktu s malířem krajin vlámského původu Simonem Denisem (1755–1813), jehož obrazy patřily ve své době v Neapoli mezi vyhledávaná umělecká díla. Neušly ani pozornosti Miloty Zdirada Poláka (1788–1856), který je zmiňuje ve vynikající sbírce monsignora Giuseppa Capeceatratro (1744–1836), tarantského arcibiskupa.¹⁰ Denis namaloval v roce 1807 pro knížete a jeho manželku obraz *Italská krajina* (dnes Lipsko, Museum der bildenden Künste – Maximilian Speck von Sternburg Stiftung).¹¹

Uměleckým agentem knížete se v této věci stal jeho vrstevník Ludwig svobodný pan Lebzelter (1774–1854), který v té době působil v diplomatických službách jako sekretář velvyslance Emanuela hraběte Khevenhüllera u Svatého stolce.¹² Denis informoval Lebzeltera, který byl ve spojení jak s knížetem, tak s kněžnou, o svém záměru vytvořit „velmi prostý“ obraz krajiny, avšak bohatý na množství přírodních komponentů. Ve svém listě Lebzelterovi detailně popisuje kompozici, v níž rozlišuje i mezi druhy jednotlivých stromů, jako kaštan, topol, ořešák a platan. Denis byl dlouhodobě zaujat zvláště pozorováním nebe, které zachytil na četných studiích a obrazech. Proto i v opusu pro Kounice mělo, jak píše, „působit dojmem nesmírného prostoru“.¹³ Proti této Denisově představě se však postavili jak Lebzelter, tak kněžna, kteří si přáli spíše klasickou poussinovskou krajinu bez experimentů.¹⁴ Zprostředkovateli předání a zaplacení díla, které knížete přišlo na 1200 španělských piestrů, byli ve Vídni, kam byl obraz na počátku roku 1808 zaslán, Raymond von Siebenthal spolu se spisovatelkou Mariannou von Eybenberg (1770–1812), organizátorkou proslulého salonu hojně navštěvovaného intelektuály, umělci a aristokraty.¹⁵ Obraz později přešel spolu *Krajinou v okolí Neapole* (dnes Görlitz, Städtische Sammlungen),¹⁶ tj. s dalším dílem z Kounicovy kolekce, které vytvořil Denisův předchůdce Jakob Philipp Hackert (1737–1808),

2 – Jakob Philipp Hackert, *Krajina v okolí Neapole*, 1806. Görlitz, Städtische Sammlungen

do sbírky Maximiliana sv. pána Speck von Sternburg (1776–1856) na zámku Lützschena.¹⁷ Ten následně zapůjčil Denisův obraz spolu s jinými díly Společnosti vlasteneckých přátel umění v Praze.

Po návratu z Neapole, někdy mezi lety 1810–1815, vznikly dva okázalé protějškové portréty knížete a jeho manželky, které vytvořil Johann Baptist Lampi starší (1751–1830). Malíř svůj mužský model výrazně zidealizoval, porovnávali ho s podobou knížete na grafických listech, které ve Vídni vytvořil Christoph Frank (1787–1822). V tváři i elegantní póze provedených na plátně Lampi zopakoval svůj princip zobrazování osob z aristokratických kruhů, jimž propůjčoval auru oduševnělosti a zároveň nedotknutelnosti.¹⁸

Další zprávy o akvizicích Aloise Václava máme dochovány z doby, kdy zastával post císařského velvyslance ve Španělsku. Nově zakoupené obrazy byly součástí jeho soukromého majetku a po smrti knížete je pravděpodobně zdědily jeho dcery, z nichž dvě se provdaly za uherské aristokraty. Tak se stalo, že tato díla dnes nacházíme v budapeštských uměleckých sbírkách.

Kolem roku 1818 získal kníže Kounic do své kolekce obraz Josepe de Ribery *Umučení sv. Ondřeje* (Budapešť, Szépművészeti Múzeum),¹⁹ který se před tím nacházel v majetku doktora práv a finančního zástupce španělské vlády v Paříži Andrése del Perala, jehož portrét (Londýn, National Gallery) vytvořil kolem roku 1798 Francisco de Goya y Lucientes (1746–1828). Kníže se s Goyou seznámil u madridského dvora. Malíř byl tehdy nejznámějším umělcem v Madridu a během války na Pyrenejském poloostrově, ale i po ní, mu řada zahraničních vysoce postavených osobností pobývajících u španělského dvora seděla modelem. Rovněž císařský velvyslanec Kounic objednal u Goyi vlastní portrét.²⁰ Obraz musel být dokončen v roce 1817, neboť jej dne 6. června 1817 zmiňuje kněžna v dopise adresovaném manželovi: „*Tvůj portrét od Goyi mi dělá radost, už jsem mu poslala tisíc polibků.*“²¹

Kníže je na zmiňovaném obraze zpodoběn v poloprofilu s velkokřížem řádu Dannebrog na neutrálním šedém pozadí. Skicovitost provedení díla působí dojmem nedokončenosti, jako by se jednalo o přípravnou skicu *dal vero*, tedy podle skutečnosti, určenou k práci na definitivní verzi. Jeho zvláštní syrovost zřejmě vyprovokovala kněžnu Kounicovou k napsání těchto slov: „*On ví vše. Přinejmenším je mi úlevou. Zdá se mi, jako by ses na mě díval ty sám. Z blízka nemám tvůj portrét od Goyi ráda, ale z dálky jej pozoruji co minutu.*“²²

Podobizna dlouho unikala pozornosti odborníků; na veřejné aukci se poprvé objevila až v roce 1951 a pak až v roce 1989, avšak bez správného určení zobrazené osobnosti.²³ Identifikaci portrétovaného přinesla až výstava uspořádaná v roce 2008 v Madridu. Je nepochybné, že obraz posloužil jako předloha ke zhotovení rytiny Christopa Franka v roce 1818, kde je Kounic zobrazen s Řádem sv. Štěpána (byl mu udělen roku 1817) jako rakouský velvyslanec u Svatého stolce. V aukčním katalogu firmy Sotheby's se k provenienci díla uvádí, že po smrti knížete přešlo do sbírky Ludwiga hraběte

3 – Francisco de Goya y Lucientes, **Podobizna knížete Aloise Václava Kounice-Rietberga**. Soukromá sbírka

4 – Carl Christian Vogel von Vogelstein, **Podobizna knížete Aloise Václava Kounice-Rietberga**. Zámek Slavkov

Károlyho (1799–1863), Kounicova zetě. Z toho vyplývá, že podobizna musela získat dcera Ferdinanda, a nikoli Leopoldina, pozdější kněžna Pálffyová, která je v katalogovém hesle v rozporu s proveniencí zmíněna jako dědička obrazu.²⁴

Mimo vlastní podobizny Kounic koupil v letech 1815–1816 také několik obrazů, které Goya namaloval během války, včetně proslulého páru představujících *Prodavačku vody a Brusiče* (oba Budapešť, Szépművészeti Múzeum).²⁵ Jak je uvedeno v inventáři Goyova majetku pořízeném po smrti jeho ženy v roce 1812, obrazy byly převedeny na Goyova syna Javiera, který je pravděpodobně prodal přímo Kounicovi.²⁶ Kníže se z nich však dlouho netěšil. V roce 1820 je prodal spolu s dalšími obrazy kounicovské sbírky na již zmíněné aukci firmy Artaria ve Vídni.²⁷ *Brusiče* koupil přímo pro knížete Esterházyho malíř a rytec Josef Fischer (1769–1822), ředitel uherské zemské galerie v Pešti, druhý obraz nebyl sice vydražen, ale prostřednictvím aukčního domu, jej následně získali rovněž Esterházyové.²⁸ Javier v dopise malíři Vincente Lópezovi y Portaňa (1772–1850) poznamenal, že Kounic se ještě pokoušel koupit jakousi dnes neidentifikovanou *Mši* („Misa“), ale Goya by se s ní prý nerozloučil „ani za tři tisíce duros“.²⁹ Na vídeňské aukci bylo draženo ještě další Goyovo dílo z Kounicova majetku, které zachycovalo oblíbenou lidovou zábavu šplhání na mastný stožár.³⁰ Obraz *Šplhání o ceny (Májka)* datovaný před rokem 1812 existuje ve dvou verzích, přičemž v Kounicově vlastnictví se patrně nacházela verze, která je dnes v Berlíně.³¹ Jak uvádí Theodor von Frimmel, kníže dále zakoupil ve Španělsku obraz, který byl dražen v roce 1830 na aukci sbírky francouzského velvyslance ve Vídni Victora Louise Charlese vévody z Caraman (1762–1839) jako „*Pereda (Antoine de), Madelaine penitente... en buste... Ce tableau provient du cabinet du prince de Kaunitz, qui l'avait acquis en Espagne, lorsqu'il y était en qualité d'ambassadeur*“.³²

S firmou Artaria byl kníže v kontaktu ještě před výše zmíněnou aukcí. V roce 1817 uzavřel s aukčním domem smlouvu na odkup Tizianovy *Urozené dívky se psem*, Potterova obrazu s dobyt看em za horkého letního večera a Albianiho *Galatey* za úhrnnou cenu 5400 dukátů.³³

Během svého působení v roli velvyslance v Římě (1817–1819) vstoupil Alois Václav Kounic do kontaktu s talentovanými umělci, jako byl např. Jean August Dominique Ingres (1780–1867), který pro knížete vytvořil skupinovou portrétní kresbu jeho tří dcer Karoliny, Leopoldiny a Ferdinandy, které jej do Říma následovaly (dnes New York, Metropolitan Museum od Art).³⁴ Jejich zobrazení u piana nebylo zcela jistě náhodné. Rodina pocházející z tradičně silně muzikální Vídně byla hudbě příznivě nakloněna. Sám Ingres byl výborným houslistou, což mu usnadnilo pozvání do knížecí rodiny. Když v roce 1818, kdy vznikla i výše zmíněná kresba, navštívil Niccolò Paganini (1782–1840) poprvé Řím, nabídl malíři, aby se ujal role druhých houslí v Beethovenových smyčcových kvartetech, s nimiž pak vystupovali po celém Římě. Je pravděpodobné, že famózní virtuóz a muzikální malíř se poprvé sešli u Kouniců, kde Paganini v roce 1819 provedl soukromý recitál. Členové knížecí rodiny byli náročnějšími posluchači než

starousedlí římsští aristokraté. Proto byli vděční za každé kvalitní hudební představení, jichž se jim v Římě zřejmě nedostávalo. Ingresovu kresbu Kounicových dcer později vlastnili Pálffyové, kteří ji po druhé světové válce prodali vídeňskému architektu a od roku 1935 také sběrateli Antonu Schmidovi (1904–1991).³⁵ Pro knížete pracoval od roku 1817 též německý malíř Carl Christian Vogel von Vogelstein (1788–1868), který v letech 1813 až 1820 pobýval v Římě. Na zámku ve Slavkově se vedle jeho tří menších portrétů sester Kounicových³⁶ nachází rovněž podobizna samého knížete ve třičtvrtěním provedení.³⁷ Tento obraz lze např. přiřadit ke stylově podobné podobizně, kterou si v Římě nechal zhotovit Fridrich IV. (1774–1825), vévoda sasko-gothajsko-altenburský v roce 1815 jako projev svého konvertování ke katolicismu (Milwaukee, Milwaukee Art Museum).³⁸ Obě plátna představují příklad portrétního malířství empiru, který do Itálie přinesl Napoleon Bonaparte a jeho rodina. Kounic je tak jako na výše zmíněné Frankově rytině zobrazen s Řádem sv. Štěpána v kultivovaném ambiente velvyslancev apartmánu, kde nechybí na stole položené knihy, psací náčiní, listina s pečeti ve velkém pouzdře, přes židli přehozený luxusní plášť s kožešinovým límcem, dvouhý klobouk, rakouský úřednický kord a busta Minervy na podstavci před rudým atlasovým závěsem.

Do okruhu Vogelových přátel v Římě patřil i módní neoklasicistní malíř Vincenzo Camuccini (1771–1844), jehož podobu Vogel zachytil na kresbě z roku 1815 (Drážďany, Staatliche Kunstsammlungen Dresden, Kupferstichkabinett).³⁹ Camuccini si vedl pracovní diář, do něhož zaznamenával své práce, mezi nimiž nechyběl ani portrét Leopoldiny a její matky Františky kněžny Kounicové (dnes neznámo kde).⁴⁰ Vincenzo a jeho starší bratr Pietro (1760–1833), který byl nejen malířem, ale především obchodníkem s uměním, prodali knížeti v roce 1817 kabinetní obraz od Agnola Bronzina, který získali ze sbírky Marca Antonia Borghese, 5. knížete ze Sulmony (1730–1800). Kromě toho mu nabízeli i další díla od Guida Reniho, Bronzina, Pontorma, Rossy Fiorentina za 1500 cekynů.⁴¹ V blíže nespecifikovaném seznamu obrazů slavných italských mistrů, který by mohl pocházet od Pietra Camucciniho, se objevují např. „*La Madonna ed il Bambino dormendo. Originale celebre di Guido Reni. Luigi 500*“, „*Susanna sorpresa dagli due Vecchi. Originale di Annibale Carracci. Luigi 200*“ či „*S. Francesco. Originale raro di Ludovico Caracci. Luigi 125*“.⁴² Na dalším seznamu s dvanácti položkami označujícími díla převážně italských malířů, psaném tentokrát španělsky, je na zadní straně tužkou napsáno „*Tableaux achetés Rome 1817*“, tj. „*Obrazy zakoupené v Římě roku 1817*“.⁴³ Pokud skutečně k nákupu došlo, pak do knížecí sbírky přibyla díla považovaná tehdy za práce Bartolomé Estebana Murilla, Correggia, Francesca Albianiho, Gerarda de Laresse, Quida Reniho, Paula Veronese, Domenichina a další.

Budování vlastní obrazové sbírky bylo nejen záležitostí Kounicovy sběratelské vášně, ale i osobní prestiže. Při nákupech uměleckých děl mu pomáhalo nejen dobré jméno rodiny, ale i konexe v nejvyšších společenských a diplomatic-

kých kruzích, z nichž pocházeli, jak víme, i umělečtí poradci knížete. Jako velvyslanec rakouského císaře ve významných evropských metropolích nemohl zůstat, co se luxusu týče, stranou a stejně tak jako další diplomaté ve snaze poukázat na své bohatství utrácel na trhu s uměním horentní sumy peněz. Je známo, že zvláště v Římě vydávali zahraniční diplomaté na svoji reprezentaci nemalé finanční prostředky, aby udrželi krok s místní zámožnou duchovní i světskou aristokracií libující si v přepychu a okázalých slavnostech. Mnohé cizí šlechtice tak tamní pobyt do značné míry ruinoval. Vedle objednávání uměleckých děl však na počátku dvacátých let u knížete převládla vášeň zcela jiného druhu, na níž rovněž vynakládal nemalé finance. Ta se nakonec stala příčinou nejen Kounicova společenského a osobního pádu, ale i zániku jeho cenné obrazové sbírky.

Přílohy

I. Dopis Simona Denise Ludwigovi von Lebzelttern z Neapole do Říma ze dne 14. května 1807
MZA Brno, fond G 436, kart. 469, inv. č. 4855, fol. 4–5.

Monsieur Le Chevalier,

J'ai recus hier le soir une lettre que je suppose m'avoir été adressé de votre part. Nous étions tous allez faire une partie de campagne, et mes voisins n'ont pas pus me dire quel etoit la Personne qui avoit laissé la lettre. Seulement ils me dirent qu'il ne serois pas retourné, partant la meme nuit pour Rome.

M.^r Le Baron Farina, m'avoit envoyé la mesure du tableau pour le Prince de Kaunitz, venant de la part de Madame d'Eybenberg.

Vous pouvez être sur, Monsieur Le Chevalier, que de cet instant meme, que je vais m'occuper de cet ouvrage, et que j'i metteret tout le soin possible, afin de pouvoir correspondre a la confiance qu'on as dans mes foibles talants.

J'aurais désiré de vous envoyer une esquisse du motif du tableau, mais ceci ne serviroit a rien, car ce n'est qu'apres avoir combiné le tout ensemble que je puisse en donner une idée exacte.

L'on peut s'en rapporter avec conifiance aux desirs que j'ai de faire le moins mal possible, et l'amour de ce bel art me domine a un tel point, qu'aucune idée d'intéret puisse jamais me faire négliger la moindre chose.

Quand le tableau seras ébauché, je pourrai vous en communiquer l'idée de la composition.

Je vous serois infiniment obligé Monsieur Le Chevalier, si vous vouliez avoir la bonté de me faire scavoir si vous avez reçus cette lettre cy, car je ne crois pas me tromper en supposant que celle qu'on laissa hier le soir chez moi, venoit de votre part.

J'avois communiqué a Monsr Le Baron Farina, l'ordre que j'observe dans les commissions que je reçois. Je ne scai pas s'il vous en as écrit, mais veuillez bien observer que je ne vis que de mon état et que rien n'est si facheux que de se voir donner un contre

ordre apres avoir commencé des ouvrages d'une mesure donnée. Cela m'est encore arrivé dernièrement de la part de S. A. Le Prince Jean Liechtenstein. Le Prince Louis, m'as envoyé de Vienne la mesure des deux tableaux que je devois lui faire.

Après la mort du Prince Louis, Le Prince Jean actuellement régnant, me fit écrire de ne plus rien faire, et cela sans considération des dépenses faites pour cet ouvrage. Ne prenez pas de mal part Monsr Le Chevalier si je vous importune par ce récit.

J'écrivit a M.^r le Baron Farina, qu'on me donne ordinairement le tiers de la somme en donnant l'ordre, et le reste du paiement en consignnant ici l'ouvrage fini.

J'ai demandé mille et deux cents Piastres d'Espagne en monnoie effective, pour le tableau du Prince de Kaunitz.

Voudriez vous avoir la bonté d'en dire un mot a S. E. Madame de Kaunitz, afin qu'Elle prenne en considération ma juste demande.

De demain je commence l'ouvrage et ne le quitterai qu'apres l'avoir fini.

Je tacherai de La servir au mieu possible afin que je puisse finir l'ouvrage avant la fin de cette année.

*Je vous prie de me croire, Monsieur Le Chevalier,
votre tres humble et tres ob. S.^{on} Denis
Naples, 14 mai 1807⁴⁴*

II. Dopis Simona Denise Ludwigovi von Lebzelttern z Neapole do Říma ze dne 11. července 1807
MZA Brno, fond G 436, kart. 469, inv. č. 4855, fol. 2

Naples ce 11 juillet 1807

M.^r le Chev.^{er}.

J'ai l'honneur de vous faire savoir que le tableau que je fais pour S. E. Monseig.^{eur} le P.^{ce} de Kaunitz est entièrement ébauché.

Le plus difficile de l'ouvrage est trouvé, qui est l'invention du tout ensemble ; le mécanisme pour le finir n'est qu'un jeu et un amusement.

A présent je vais marcher à pas sûrs, et je vois déjà le tableau tel qu'il sera. J'ai taché de disposer tous les objets de manière à être distingués sans confusion.

Le tableau paraitra très simple, quoiqu' infiniment riche par la variété des détails qu'il contiendra.

Tout cequi entre dans le tableau est pris dans la collection de mes études faites dans la nature.

Pour ce qui concerne les montagnes, j'espère que j'aurai conservé le caractère, tel que le desire S. E. Mad. la Comtesse de Kaunitz. Je les ai placées à une distance proportionnée pour qu'elles ne s'élèvent pas trop dans le tableau et que le ciel paraitra un espace immense.

Les montagnes des derniers Plans est une partie des Appenins. Aux pieds de ces montagnes l'on voit une rivière qui traverse tout le tableau et qui dans sa course offre deux trois

petites cascades, à mesure qu'elle avance vers les premiers Plans. Les terrains qui bordent la rivière, sont ornés par des Habitations, des Peupliers, Noyers et des Troupeaux qui paissent dans une partie de la prairie.

La partie à droite du tableau commence le second Plan. C'est un chemin qui tourne autour des rochers, et les bords du chemin est orné par des groupes de Chataigniers. En avançant vers le premier Plan, j'indique une partie des prairies, où je place une petite scène Pastorale, des Bergers avec leurs Chèvres. Dans ce même Plan j'élève le groupe principal des grands arbres, qui seront deux platanes variés par un Chêne.

Le premier Plan triomphera par des groupes de Vaches, moutons, Chèvres et Gardiens du Troupeau.

J'ai choisi le moment du jour, une heure et demie avant le coucher du soleil. Cela me procure l'occasion d'avoir une couleur dorée, des masses larges d'ombre et de lumière.

Je tâcherai de lui donner tout l'éclat possible, sans nuire à l'harmonie du tout ensemble.

Je me suis donné toutes les peines possibles afin d'être riche et simple en même temps. Me voila tranquille, et ce tableau se fera avec gaité et tout l'amour propre nécessaire à l'estime et à la confiance qu'on a de mes faibles Talents.

J'ai oublié Mr Raimond que vous avez chargé de venir me voir pour cette commission. Il m'a exactement remis le tiers du Payement et je l'ai beaucoup invité à m'honorer de sa visite de temps en temps. Je lui ai promis de lui consigner le tableau avant la fin de l'Année et la manière que tout sera conditionné je suis sûr que le Tableau arrivera à Vienne aussi vierge qu'il sortira de mon atelier.

Voici la description que vous m'avez demandée, si vous jugez à propos, M.^r le Chev.^{er} d'en faire part à S. E. Mad. la Comt.^{se} de Kaunitz, je vous serai bien obligé, si vous vouliez bien avoir la bonté de lui présenter mes hommages et mes humbles respects.

Quand j'aurai fini l'ouvrage je prendrai la liberté de lui écrire pour lui faire mes remerciements. J'ai l'honneur d'être [...] Simon Denis⁴⁵

III. Dopis Ludwiga von Lebzelttern kněžně Františce Xaveře Kounicové z Říma do Vídně ze dne 21. července 1807
MZA Brno, fond G 436, kart. 469, inv. č. 4855, fol. 3

Rome le 21. Juillet 1807.

Vous voyez Madame la Comtesse, que malgré mes recommandations réitérées Denis persiste à faire dans son

tableau un ciel qui paraisse un espace immense. C'est sa marotte. En lui répondant, je lui ferai délicatement quelqu'insinuation à cet égard et il se pourrait qu'il diminue son immense Ciel sans altérer ou gêner sa composition ou en troubler l'harmonie.

Je suis ravi d'être à même de vous envoyer cette preuve que je ne suis pas oisif à exécuter vos ordres – trop heureux si par mon empressement je pourrais m'en procurer de nouveaux.

Je ne vous ai pas envoyé la lettre de Denis à cause de son énorme volume.

Veillez agréer Madame la Comtesse les hommages de tous mes respectueux sentiments

J'ai l'honneur d'être de Votre Excellence

[...]

Lebzelttern⁴⁶

IV. Dopis Pietra Camucciniho knížeti Aloisi Václavovi Kounic-Rietbergovi, ze dne 24. července 1817
MZA Brno, fond G 436, kart. 469, inv. č. 4855, fol. 2

Altezza

Vedendo il mio fratello il rincrescimento che io provo di non averla potuto compiacere, e sentendo il desiderio che l'Altezza Vostra aveva di possedere il Bronzino si è determinato a darmi il suo permesso che si privassimo di uno degli oggetti più rari ed interessanti che abbiamo, e che il defunto Principe Borghese con dispiacere me lo cedette / sebbene era il tempo della Republica / sapendo esser l'unico quadretto da gabinetto di quel Maestro, che esisteva nelle Gallerie di Roma, e che fin da quel tempo in moltissime occasioni abbiamo sempre ricusato di privarsene.

Resta dunque a disposizione di Vostra Altezza il Guido, il Bronzino, il Pontorno, ed il Rosso Fiorentino [per] li mille e cinquecento zecchini offertimi.

Nell'augurarmi l'onore dei comandi di Vostra Altezza in ciò che vaglio ho quello di rassegnarmi con il più profondo rispetto ed ossequio

di Vostra Altezza

Umilissimo b[uoniss]imo obl[igatiss]imo s[ervito]re

24. Lug[lio] 1817

Pietro Camuccini⁴⁷

Původ snímků – Photographic credits: 1: bpk / Museum der bildenden Künste, Leipzig / Bertram Kober (Punctum Leipzig); 2, 3: Profimedia.CZ a. s.; 4: Národní památkový ústav, František Sysel

¹ Alois Wenzel Fürst Kaunitz, in: Constant von Wurzbach, *Biographisches Lexikon des Kaisertums Österreich: enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländern gelebt haben* XI, Wien 1864, s. 63; viz dále životopisné údaje in Manuela B. Mena Marqués – Gudrun Maurer, El príncipe Alois Wenzel von Kaunitz-Rietberg, in: Manuela B. Mena Marqués (ed.), *Goya en tiempos de guerra*, kat. výst., Madrid 2008, s. 464–466, č. kat. 170.

² „Schön bist du, doch gefährlich auch / Dem Schüler wie dem Meister, / Entnervend weht dein Sommerhauch, / Du Capua der Geister“ z básně *Abschied von Wien*, 1843.

³ Susanne Feigl – Christian Lunzer, *Das Mädchenballett des Fürsten Kaunitz. Kriminalfälle des Biedermeier*, Wien 1988, s. 193–247.

⁴ Srov. např. Gianluigi de' Freddi, *Descrizione de' sobborghi di Vienna*, Parte II, Vienna 1800, s. 76–80. – *Die Haupt und Residenzstadt Wien mit ihren Merkwürdigkeiten besonders für Fremde*, Wien 1803, s. 125.

⁵ Carl Gottlob Küttner, *Reise durch Deutschland, Dänemark, Schweden, Norwegen und einen Theil von Italien in den Jahren 1797, 1798, 1799*, III, Leipzig 1804, s. 206. – Cecílie Hálová-Jahodová, Galerie moravských Kouniců (Z dějin uměleckých zájmů jejich budovatelů), I–II, *Časopis Matice moravské* LXIII–LXIV, 1939–1940, s. 83–108, 315–373, konkr. s. 341–342.

⁶ Novým majitelem se stal velkoobchodník Jacob Josef von Löwenthal, který jej však vlastnil pouze do roku 1815, kdy palác i s parkem zakoupil kníže Nikolaus II. Esterházy (1765–1833), jenž sem umístil svou uměleckou sbírku. V roce 1876 připadl městu Vídni.

⁷ Franz Heinrich Böckh, *Wiens lebende Schriftsteller, Künstler und Dilettanten im Kunstsache. Dann Bücher, Kunst- und Naturschätze und andere Sehenswürdigkeiten. Ein Handbuch für Einheimische und Fremde*, Wien 1821, s. 318–319. Dům byl prodán v roce 1823.

⁸ *Catalogue des Tableaux provenants d'une ancienne Galerie célèbre [...]*, Vienne 1820. Katalog in extenso publikován in: Theodor von Frimmel, Mittheilungen aus den Gemäldesammlungen von Alt-Wien. Die Galerie des Fürsten Wenzel Anton Kaunitz, *Berichte und Mittheilungen des Alterthums-Vereines zu Wien* XXXI, 1895, s. 31–50; ibidem XXXII, 1896, s. 1–19. – Idem, *Lexikon der Wiener Gemäldesammlungen* II, Wien 1914, s. 330–356.

⁹ Ernst Rincolini, Notizen über in Mähren vorhandene vorzügliche Kunstwerke der Malherrey, *Archiv für Geschichte, Statistik, Literatur und Kunst*, XVI, 1825, s. 689. – Gregor Wolny, *Die Markgrafschaft Mähren, topographisch, statistisch und historisch geschildert*, II. Band, I. Abtheilung, Brünn 1836. – Ernst Hawlik, *Zur Geschichte der Baukunst, der bildenden und zeichnenden Künste im Markgrathume Mähren*, Brünn 1838, s. 64–65. – Ernst Hawlik, *Berichte für Kunstfreunde, Mähren betreffend* 4, *Moravia*, 1838, č. 67, 18. 10., s. 268. – Theodor von Frimmel, Aus der Gemäldesammlung zu Austerlitz, *Wiener Zeitung* 1895, Nr. 109, 9. 5., s. 2–5.

¹⁰ Milota Zdirad Polák, *Cesta do Itálie*, Praha 1979, s. 213–214.

¹¹ Inv. č. 1676; plátno, 141 × 197 cm, signováno dole uprostřed na kameni: S. Denis 1807; viz Dieter Gleisberg, Die Gemäldesammlung Maximilian Speck von Sternburgs – Quellen und Konturen, in: *Maximilian Speck von Sternburg. Ein Europäer der Goethezeit als Kunstsammler*, Leipzig – Berlin 1998, s. 35 a S. W.-P. [Sabine Weisheit-Possé], in: ibidem, s. 375–376, č. kat. I/160.

¹² Lebzelter, Ludwig Graf, in: Wurzbach (pozn. 1), XIV, 1865, s. 280–281. – E. M. Darthe, in: *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950*, Bd. 5 (Lfg. 21, 1970), s. 69.

¹³ Moravský zemský archiv v Brně (dále jen MZA Brno), fond G 436 – Rodinný archiv Kouniců Slavkov, kart. 469, inv. č. 4855, fol. 4, 5; Dopis Simona Denise zaslaný Ludwigu von Lebzelterm z Neapole do Říma ze dne 14. května 1807 [Příloha I]; fol. 2: Dopis Simona Denise zaslaný Ludwigu von Lebzelterm z Neapole do Říma ze dne 11. července 1807. [Příloha II].

¹⁴ MZA Brno, fond G 436, kart. 469, inv. č. 4855, fol. 3: Dopis Ludwigu von Lebzelterm zaslaný kněžně Františce Xaevě Kounicové z Říma do Vídně 21. července 1807. [Příloha III].

¹⁵ MZA Brno, fond G 436, kart. 469, inv. č. 4855, fol. 7: Kvittance Simona Denise zaslaná 11. prosince 1807 Raymondovi von Siebenthal z Neapole do Vídně.

¹⁶ Inv. č. 59/51; plátno, 121 × 171 cm, signováno a datováno 1806. Viz Frimmel,

Die Galerie des Fürsten Wenzel Anton Kaunitz (pozn. 8), s. 13, č. 190. – Claudia Nordhoff – Hans Reiner, *Jakob Philipp Hackert 1737–1807*, I–II, Berlin 1994, s. 167–168, č. kat. 341.

¹⁷ *Speck'sche Gemälde-Sammlung in Leipzig*, Leipzig 1827, č. 167 (Hackert), č. 185 (Denis). – Gustav Parthey, *Deutscher Bildersaal* I, Berlin 1863, s. 316, č. 1 (Denis), s. 537, č. 18 (Hackert). Viz pozn. 11.

¹⁸ Soukromá sbírka; plátno, 79 × 62,5 cm. Dorotheum Wien, 18. 10. 2005, lot 2; viz Roberto Pancheri, Johann Baptist Lampi d. Ä. und die Porträtmalerei in Wien zwischen Ancien Régime und Vormärz, in: Agnes Husslein-Arco – Sabine Grabner – Werner Telesko (edd.), *Europa in Wien. Der Wiener Kongress 1814/15*, kat. výst., München 2015, s. 153–161, konkr. s. 159.

¹⁹ Inv. č. 523; plátno, 206,1 × 177,7 cm. *Catalogue des Tableaux* (pozn. 8), lot 141. – Frimmel, *Lexikon der Wiener Gemäldesammlungen* (pozn. 8), s. 349. – Éva Nyerges, in: Zsuzsanna Dobos (ed.), *Caravaggio to Canaletto. The glory of Italian Baroque and Rococo painting*, kat. výst., Budapest 2013, s. 202, č. kat. 33.

²⁰ Soukromá sbírka; plátno, 59 × 48 cm; viz Manuela B. Mena Marqués – Gudrun Maurer, in: Mena Marqués (pozn. 1), s. 464–466, č. kat. 170. – Michal Konečný, *Obrazárna zámku ve Slavkově, Prostor Zlín*, 4, 2013, s. 15–17, konkr. s. 16. – Lenka Kalábová – Michal Konečný – Petr Tomášek – Tomáš Valeš, *Obrazy. Mistrovská díla ze sbírek Národního památkového ústavu, Kroměříž* 2018, s. 11.

²¹ MZA Brno, fond G 436, kart. 469, inv. č. 4855, fol. 144–145: „Ton portrait de Goya me fait plaisir je lui ai envoyé déjà [...] mille baisers.“ Za upozornění na tento pramen vděčím Mgr. Lence Kalábové (NPÚ, územní odborné pracoviště Brno).

²² MZA Brno, fond G 436, kart. 469, inv. č. 4855, fol. 151: „Er weiss alles, bis aufs geringste ist Erleichterung. Mir ist als sehest du mich an. In der Nähe mag ich dein Portraite von Goya nicht, von weitem blicke ich's alle Minuten an.“

²³ Auktionshaus Stuker, Bern, 9. 3. 1951, lot 2108; Auktionshaus Stuker, Bern, 1989, lot 119.

²⁴ Aukční katalog Sotheby's, *Important Old Master Paintings, Including European Works of Art*, New York, 29. 1. 2009, lot 81.

²⁵ Inv. č. 760, 763; plátno, 68 × 50,5 cm /oba/. Xavière Desparment Fitz-Gérald, *L'oeuvre peint de Goya. Catalogue raisonné*, Paris 1928–1950, s. 265, č. 240, obr. 190, s. 273, č. 248, obr. 198. – José Gudiol, *Goya 1746–1828*, Barcelona 1970, s. 350–351, č. 579, obr. 929, s. 350–351, č. 580, obr. 930.

²⁶ Juliet Wilson-Bareau, in: Mena Marqués (pozn. 1), s. 46.

²⁷ *Catalogue des Tableaux* (pozn. 8), lot 69, 70. – Frimmel, *Lexikon der Wiener Gemäldesammlungen* (pozn. 8), s. 341.

²⁸ Klára Garas, Die Geschichte der Gemäldegalerie Esterházy, in: Gerda Mraz – Géza Galavics (edd.), *Von Bildern und anderen Schätzen. Die Sammlungen der Fürsten Esterházy*, Wien – Köln – Weimar 1999, s. 125–126.

²⁹ Juliet Wilson-Bareau (pozn. 26), s. 46.

³⁰ *Catalogue des Tableaux* (pozn. 8), lot 67. – Frimmel, *Lexikon der Wiener Gemäldesammlungen* (pozn. 8), s. 341.

³¹ Staatliche Museen zu Berlin. Preußischer Kulturbesitz, inv. č. A I 785; plátno, 82,7 × 103,5 cm. Viz Fitz-Gérald (pozn. 25), s. 290, č. 269, obr. 216. – Gudiol (pozn. 25), s. 372, č. 672, obr. 1090.

³² Frimmel, *Lexikon der Wiener Gemäldesammlungen* (pozn. 8), s. 332.

³³ Hálová-Jahodová (pozn. 5), s. 349.

³⁴ Inv. č. 1998. 21; tužka, 301 × 222 mm.

³⁵ Hans Naef, in: Gary Tinterow – Philip Conisbee (edd.), *Portraits by Ingres. Image of an epoch*, kat. výst., New York 1999, s. 220–222, č. kat. 77. – Frits Lugt, *Les Marques de Collections de Dessins et d'Estampes*, Amsterdam 1921; Supplément, Den Haag 1956, č. 2330b.

³⁶ Inv. č. SL 472, SL 475, SL 476; vřechny plátno, 70 × 56 cm.

³⁷ Inv. č. SL 412; plátno, 169 × 130 cm.

³⁸ Inv. č. M 1988.42; olej, plátno, 127,5 × 92,7 cm.

³⁹ Inv. č. C 2912; černá křída, uhel, vysvětlováno, 300 × 229 mm.

⁴⁰ Ulrich Hiesinger, The paintings of Vincenzo Camuccini, 1771–1844, *The Art Bulletin* 60, 1978, s. 297–320, konkr. s. 318, Appendix D, č. (4): *dalla Ppssa. Camuccini e Contessa Palfi sua figlia mezza figure...440*.

⁴¹ MZA Brno, fond G 436, kart. 469, inv. č. 4855, fol. 2: Dopis Pietra Camucciniho knížeti ze dne 24. července 1817. [Příloha IV].

⁴² MZA Brno, fond G 436, kart. 469, inv. č. 4855, fol. 8.

⁴³ MZA Brno, fond G 436, kart. 469, inv. č. 4855, fol. 4, 5: *Nota de varios quadros con los respectivos precios en pesos fuertes.*

⁴⁴ *Vážený pane rytíři,*

včera večer jsem dostal dopis, o němž se domnívám, že jste mi ho poslal Vy. Vyjeli jsme si všichni na venkov a sousedé mi potom nedokázali říci, kdo byla ta osoba, která zde pro mne dopis zanechala. Řekli mi jen tolik, že už se nevrátí, protože ještě téhož večera odjíždí do Říma.

Pan baron Farina mi jménem paní z Eybenbergu poslal míry na obraz pro knížete Kounice.

Chci Vás neprodleně ujistit, vážený pane rytíři, že si s tímto dílem dokážu poradit a že mu věnuji veškerou péči tak, abych nezklamal důvěru, která vůči mému skromnému nadání panuje.

Rád bych Vám poslal skicu námětu obrazu, ale nebylo by to k ničemu, protože přesnou představu o díle budu moci sdělit teprve poté, co vše zkombinuji do jednoho celku.

S plnou důvěrou se lze spolehnout na moji touhu udělat vše s co nejmenšími nedostatky, a moje láska k tomuto krásnému umění je tak silná, že není myšlenky osobního zájmu, která by mohla způsobit, že bych zanedbal, byť jen maličkost.

Až bude návrh obrazu hotov, budu Vám moci sdělit představu o jeho kompozici.

Vážený pane rytíři, byl bych Vám neskonale vděčný, kdybyste byl tak laskav a dal mi vědět, že jste tento dopis obdržel; myslím totiž, že se nemýlím, když se domnívám, že psaní, které pro mě doma včera večer někdo zanechal, pocházelo od Vás.

Sdělit jsem panu baronu Farinovi, jaký pořádek dodržuji při přijímání svých zakázek. Nevím, jestli Vám o tom napsal, ale uvědomte si prosím, že žiji jen ze svého stavu [tzn., že si vydělávám jen touto prací – pozn. překladatele] a že není nic horšího, než když přijde zrušení objednávky poté, co se člověk podle dohodnutého zadání už pustil do díla. Nedávno se mi to opět přihodilo ze strany Jeho Výsosti knížete Jana z Liechtensteinu. Kníže Alois mi z Vídně poslal míry na dva obrazy, které jsem pro něj měl udělat. Po smrti knížete Aloise mi kníže Jan, který nyní vládne, nechal napsat, abych nic nedělal, a to aniž by přihlédl k vydajům do díla již vloženým. Nehněvejte se prosím, vážený pane rytíři, že Vás tímto vyprávěním obtěžuji.

Napsal jsem panu baronu Farinovi, že obvykle dostávám třetinu ceny při zadání objednávky a zbytek platby na místě při předání hotového díla.

Za obraz pro knížete Kounice jsem žádal dvě stě španělských piastrů v hotovosti.

Byl byste prosím tak laskav a zmínil se o tom Její Excelenci paní Kounicové, aby mohla vyhovět mému oprávněnému požadavku.

Od zítřka se pustím do díla a setrvám u něj, dokud ho nedokončím. Vynasnažím se věnovat mu veškeré své úsilí tak, abych mohl dílo dokončit před koncem tohoto roku.

Vážený pane rytíři, zůstávám s veškerou úctou

Váš pokorný služebník S[im]on Denis

Neapol, 14. května 1807

(český překlad Kateřina Danielová)

⁴⁵ Neapol, 11. července 1807

Pane rytíři,

je mi ctí Vám sdělit, že obraz, který dělám pro Jeho Excelenci pana knížete Kounice je už kompletně rozvržen.

To nejobtížnější z celého díla, tedy nalezení celkové kompozice, je nyní hotovo; mechanismus k jejímu dokončení už je jen hra a zábava.

Nyní budu postupovat jistým krokem a už vidím před očima obraz, jak bude vypadat. Vynasnažil jsem se umístit všechny objekty tak, aby byly zřetelně rozlišitelné.

Obraz se bude zdát velmi prostý, navzdory nekonečnému bohatství detailů, jež bude obsahovat.

Vše, co na něm bude, vychází z mé sbírky studií prováděných v přírodě.

Pokud jde o hory, doufám, že jsem zachoval jejich charakter tak, jak si to Její Excelence paní hraběnka Kounicová přeje. Umístil jsem je do odpovídající vzdá-

lenosti, aby se na obraze příliš netyčily a aby nebe působilo dojmem nesmírného prostoru.

Hory v posledním plánu představují část Apenin. Na úpatí těchto hor je vidět řeka, která protéká celým obrazem a na svém toku směrem k předním plánům nabízí dva tři menší jezy. Pozemky na březích řeky jsou osazeny obydlími, topoly, ořešáky a stády pasoucími se na jedné části lučin.

Pravá část obrazu otevírá druhý plán. Je na ní cesta vinoucí se kolem skal lemovaná skupinami kaštanů. Směrem k prvnímu plánu upozorňují na část lučiny, kam umístím drobnou pastorální scénu, pastevce s kozami. Ve stejném plánu vztyčím hlavní skupinu vzrostlých stromů – půjde o dva platany a pro ozvláštňení jeden dub.

První plán zaujme skupinami krav, ovcí, koz a pasáků dobytka.

Zvolil jsem denní dobu hodinu a půl před západem slunce. Skýtá mi to příležitost malovat ve zlatavé barvě, s velkými plochami stínu a světla.

Vynasnažím se mu dát veškerý možný lesk, aniž by utrpěla harmonie celku.

Vyvinul jsem veškeré možné úsilí, aby to bylo bohaté, a zároveň prosté. Teď už jsem klidný a tento obraz se bude malovat s radostí a s veškerou sebedůvěrou nezbytnou k respektu a důvěře, jež panují vůči mému omezenému talentu.

Zapomněl jsem na pana Raimonda [von Siebenthal], jehož jste pověřil, aby mě v souvislosti s touto zakázkou navštívil. V pořádku mi předal třetinu platby a já jsem mu několikrát zopakoval pozvání, aby mě čas od času poctil svojí návštěvou. Slíbil jsem mu, že mu obraz předám před koncem roku a tak, jak bude vše zařízeno, jsem si jist, že obraz přicestuje do Vídně stejně nedotčený, jako opustí můj ateliér.

Ze je tedy pane rytíři popis, o němž jste mě žádal. Pokud budete považovat za vhodné informovat o něm Její Excelenci paní hraběnku Kounicovou, byl bych Vám velmi vděčný, kdybyste byl tak laskav a vyřídil jí mou poklonu a ponížené pozdravy.

Jakmile bude dílo hotové, dovolím si jí napsat, abych jí poštěl.

S úctou [...] Simon Denis

(český překlad Kateřina Danielová)

⁴⁶ Řím, 21. července 1807.

Vidíte, paní hraběnko, že navzdory mým opakovaným doporučením trvá Denis na tom, že na svém obraze udělá nebe, které bude působit dojmem nesmírného prostoru. Je tím úplně posedlý. Až mu budu odpovídat, citlivě mu v tomto smyslu něco naznačím a je možné, že to své nesmírné nebe zmenší, aniž by pozměnil nebo poškodil svoji kompozici, či případně narušil její harmonii.

Jsem velice rád, že Vám mohu poslat tento důkaz, že při plnění Vašich rozkazů nezhahám – a budu o to šťastnější, pokud mi moje horlivost zajistí další.

Denisův dopis jsem Vám neposlal kvůli jeho nesmírné objemnosti.

Přijměte prosím, paní hraběnko, mou uctivou poklonu.

S veškerou úctou, služebník Vaší excelence

[...]

Lebzelttern

⁴⁷ Výsosti,

můj bratr, když viděl, jak velice je mi líto, že jsem nemohl vyhovět Vašemu přání, a když se dověděl, že Vaše Výsost touží získat dílo od Bronzina, rozhodl se svolit, abychom se vzdali jednoho z našich nejvýznamnějších a nejzajímavějších uměleckých děl, jež mi kdysi s lítostí přenechal dnes již zesnulý kníže Borghese (bylo to však v době republiky) s vědomím, že je to jediný kabinetní obrázek od tohoto umělce nacházející se v římských galeriích, a jehož jsme se od té doby nesčetněkrát odmítli vzdát.

Nadále tedy zůstávají Vaší Výsosti k dispozici Guido, Bronzino, Pontormo a Rosso Fiorentino za 1500 cekýnů, které mi byly nabídnuty.

Doufám, že mě Vaše Výsost poctí dalšími požadavky, jimž snad budu schopen vyhovět.

S nehlubší úctou a oddaností
pokorný, oddaný a vděčný služebník Vaší Výsosti

24. července 1817 Pietro Camuccini

(český překlad Kateřina Danielová)

SUMMARY

The Last Prince and the Muses: Prince Alois Wenzel Kaunitz-Rietberg and His Art Commissions

Zdeněk Kazlepka

The decline in assets of the Moravian branch of the Kaunitz family and the dispersal of the family's famous collection of paintings tends to be associated with the last Moravian Kaunitz, Prince Alois Wenzel (1774–1848). Despite his negative passions, which ultimately led to his personal and social decline, the prince was an interesting and educated individual worth attention (from research).

Wenzel Anton was an enthusiastic collector of art. He was able to cultivate his sophisticated taste not only thanks to the aristocratic environment he grew up in but also to his exposure to the large collection of paintings that belonged to his grandfather, Prince Wenzel Anton Kaunitz-Rietberg (1711–1794). Evidence of his own collecting efforts is provided most notably by further unspecified lists of artworks of Italian provenience that he wanted to obtain or did in fact purchase on the contemporary antiques market. As well as paintings by old masters, he was also interested in contemporary art. The paintings that he acquired during the time he was in Naples can

be counted among the first of these works. In Naples he came into contact with Simon Denis (1755–1813), a landscape painter of Flemish origin, whom the prince and his wife commissioned to create the painting *Italian Landscape* in 1807 (Leipzig, Museum der bildenden Künste – Maximilian Speck von Sternburg Stiftung).

We have further reports on Alois Wenzel's acquisitions from the time when he occupied the post of Imperial Ambassador to Spain. In the royal court in Madrid he became acquainted with by then already famous Francisco de Goya y Lucientes (1746–1828), and he commissioned a portrait from him, which Goya painted in 1816–1817. As well as his own portrait, in 1815–1816 Kaunitz also acquired works by Goya such as *The Water Seller*, *The Knife Grinder* (both in Budapest in the Szépművészeti Múzeum), and *The Greasy Pole* (Berlin, Alte Nationalgalerie), which, however, he sold in 1820 along with other works in the Kaunitz family collection at an auction at Artaria auction house in Vienna.

While he served as ambassador to Rome (1817–1819) Alois Wenzel Kaunitz came into contact with talented artists such as Jean August Dominique Ingres (1780–1867), who for the prince created a group portrait of his three daughters Karolina, Leopoldine, and Ferdinanda (New York, Metropolitan Museum of Art), German painter Carl Christian Vogel von Vogelstein (1788–1868), who created three portraits of Kaunitz's daughters and a portrait of the prince himself in three-quarter view (Slavkov Chateau), and the Neoclassic painter Vincenzo Camuccini (1771–1844), who painted a portrait of Leopoldine, the future Princess Pálffy and her mother Princess Franziska Kaunitz.

Figures: **1** – Simon Denis, **Italian Landscape**, 1807. Leipzig, Museum der bildenden Künste – Maximilian Speck von Sternburg Stiftung; **2** – Jakob Philipp Hackert, **The Landscape around Naples**, 1806. Görlitz, Städtische Sammlungen; **3** – Francisco de Goya y Lucientes, **Portrait of Prince Alois Wenzel Kaunitz-Rietberg**. Private collection; **4** – Carl Christian Vogel von Vogelstein, **Portrait of Prince Alois Wenzel Kaunitz-Rietberg**. Slavkov Chateau